

в. 24 часа
16.09.2016 г., с.11-14

Бисер Петков, управител на Националния осигурителен институт: Пенсиите растат с 2,4% след преизчислението

Виктор Иванов

- Г-н Петков, как ще се увеличават пенсиите от 2017 г.?

- С промените в Кодекса за социално осигуряване се замрази чл. 100, според който пенсиите се осъвременяват от 1 юли всяка година по т.нар. швейцарско правило с 1/2 от инфлацията и 50% от ръста на средния осигурителен доход. Правилото се запазва, но механизмът на индексирание се променя и ще става чрез преизчисляване на пенсиите с по-висока тежест на осигурителния стаж. Този начин ще се прилага, докато тежестта на година стаж стигне от 1,1 до 1,5%, по наши изчисления - до 2027 година.

- Как ще се отрази на размера на пенсиите?

- Ефектът върху размера ще бъде същият или по-добър, отколкото по сегашния механизъм. Крайният резултат, ако се прилага същият процент, ще е аналогичен. Но в КСО е записано, че този коефициент нараства с процент, който е равен или по-голям от този по швейцарското правило. Има възможност и за по-голямо увеличение, но това е политическа преценка за възможностите на бюджета да го осигури. От 1 юли 2017 г. ще бъдат преизчислени с нова тежест на стажа всички пенсии, отпуснати до 31 декември т. г. Същевременно този коефициент ще се определя със Закона за бюджета на Държавното обществено осигуряване и ще се прилага и за новоотпуснатите пенсии от началото на годината. Тоест при равни други условия ще имаме увеличение на размера на новоотпуснатите пенсии. В текущия проект на бюджета, на база очакванията за ръст на осигурителния доход и за индекса на потребителските цени през 2016 г., по швейцарското правило индексирането ще е с 2,4%. При този процент тежестта на година стаж трябва от 1,1 да стане 1,126. Не изключвам при нови данни да настъпи промяна.

- Какви ще са минималната и средната пенсия догодина и остава ли таванът на същото ниво?

- През 2017 и 2018 г. таванът остава 35% от максималния осигурителен доход и при запазването му максималният размер на пенсията остава 910 лв. За 2019 г. таванът ще се увеличи и ще стане 40% за старите, а за новоотпусканите ще отпадне. Минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст ще нарасне с процента за всички пенсии - 2,4%. Така че при 161,38 лв. минимална пенсия в момента и при този ръст тя ще стане 165,25 лв. Средната пенсия преди преизчислението ще бъде 338 лв., а след него 347 лв. Но това е на този етап от разработката на бюджета и тези параметри може да се променят.

- Заради реформата ли намаляват новите пенсии за стаж и възраст?

- През деветмесечието на 2016 г. са отпуснати 39 128 пенсии за осигурителен стаж и възраст, което спрямо същия период на 2015 г. е с 6513 по-малко. Намалението е 14,3% и една от причините е в по-високите условия за придобиване право на пенсия от началото на 2016 г. През 2015 г. много от хората, които придобиха право на пенсия, го упражниха, още повече че законодателството вече им позволява да се пенсионират, без да напускат работа. 2015 г. бе една от пиковите години по отношение на

новоотпуснатите пенсии и доколкото говорим за относително намаление спрямо миналата година, то беше предвидено.

- Хората отлагат ли сега пенсионирането си, защото има предсказуемост на условията?

- Все още не можем да говорим за тенденция. Надявам се следващата година при устойчивост на законодателството хората да формират по-голямо спокойствие и лична преценка, кога да упражнят правото си.

- Защо се увеличават новите пенсионери от МВР и армията, след като за тях бе въведена възраст?

- Неколкократният ръст на новите пенсии се дължи на това, че за тях бяха предвидени преходни режими със запазване на по-благоприятни условия за пенсиониране. До промяната правото на пенсия можеше да бъде упражнено при уволнение. Това условие - да не работят, за да се пенсионира, отпадна. И много от тях побързаха да го направят. Освен това се даде право на хората, които при влизане в сила на възрастта покриват изискванията за стаж, да могат да се пенсионира до 31 декември 2018 г. по стария ред. Това също ще влияе в следващите 2-3 години. Очакваме ефектът от въведената възраст за пенсия от работещите в сектор „Сигурност“ да се прояви на по-късен етап.

- Колко партии от частните фондове са прехвърлени към НОИ?

- До 1 септември т. г. 5582 души са прехвърлили партидите си от УПФ към Сребърния фонд и са започнали да се осигуряват с пълния размер на вноската си в НОИ. Това са 0,24% от всички, които правят вноски в УПФ. От тези 5582 души около 3200 работят в сектор „Сигурност“ и голяма част вече са упражнили и правото си на пенсия. Те прехвърлят партидите си, за да получат пенсията си от ДОО в пълен размер. Тези, които не са го направили, ще вземат намалена пенсия и ще трябва да изчакат навършване на общата пенсионна възраст за пенсия от универсалния фонд. За да си увеличат пенсията, прехвърлят партидите си и хора, които вече са пенсионери от сектора или категорийни работници. Вече са преизчислени пенсиите на 22 511 души. От техните партии към НОИ са прехвърлени 108 млн. лв., а са получили увеличение на пенсията със средно 73 лв., или около 14%.

- За 2017 и 2018 г. е заложено увеличение на осигуровките с по 1%. Как ще се отрази това на бюджета и достатъчно ли е, след като в актюерския доклад на НОИ отново се говори за допълнителни мерки за приходи и ограничаване на пенсионирането?

- През 2017 г. очакваме увеличението на осигуровките с 1% да доведе до около 200 млн. лв. по-висок приход. Това при равни други условия ще намали дефицита и съответно трансфера от държавния бюджет. В актюерския доклад от май се говори какъв е нужният размер на осигурителната вноска, за да балансира напълно системата. При ефективен размер на осигуровките около 15% сега, необходимият за балансиране на системата е от порядъка на 31%. Няма как да се постигне. И заради това е казано, че са необходими комплексни мерки, които не са свързани само с размера на вноските и условията за пенсиониране. Възможностите за увеличаване на тези параметри са изчерпани засега. Докладът показва, че след стабилизиране на ДОО до 2040 г. дефицитът ще нарасне и това ще наложи някакви реакции. Какви ще бъдат, е политическо решение. Факт е, че подобряването на състоянието на общественото осигуряване зависи и от подобряването на заетостта, от дела на сивата икономика, от

събираемостта на приходите. Много резерви трябва да бъдат използвани, преди да се стигне до нови промени в осигуровките или условията за пенсиониране. Ние не посочваме какви да са мерките, а констатираме, че прогнозите са неблагоприятни.

- От 2011 г. работодателите плащат първите 3 дни болничен, но разходите се увеличават. Има ли други мерки, които могат да спестят разходи?

- Ефектът от мярката първите три дни да се покриват от работодателя беше за кратко и намали разходите само за 1 г. Но не бих се съгласил, ако това се използва като аргумент да отпадне тази мярка и НОИ да плаща от първия ден. През 2015 г. болничните листове със срок до 3 дни са около 20% от общия брой, т.е. около 2,5 млн., и спестените средства от бюджета на ДОО са около 100 млн. лв. Ако отпадне този текст, автоматично това води до 100 млн. лв. увеличени разходи.

А болничните растат, от една страна, заради стабилизирането на икономиката и ръста на заетостта. При увеличаване броя на осигурените има повече правоимащи и е нормално повече хора да ползват такива права. Другият фактор е увеличаването на доходите. А и често този отпуск се ползва като добавка към платения. Болничните често са убежище от служители, на които се търси някаква дисциплинарна отговорност. Промените с електронното подаване на болничните улесниха работодателите и се съкрати срокът за плащане на обезщетението. Това превърна болничния в сигурен и бързо получаван доход.

- Не контролирате ли какво плащате, фалшивите болнични са публична тайна?

- НОИ е една от страните, които упражняват контрол. Когато имат основания, нашите служители обжалват болнични листове. Но отменените са малко. Ние трудно можем да се намесим в основателността на поставената диагноза. Разбира се, данните пораждаат съмнения на база на масовите диагнози, но това е въпрос, свързан със завишаване на контрола върху лекарските комисии.

- Кои са тези масови диагнози, на фалшивите бележки в училища пишат ОВИ?

- Да, остри вирусни инфекции, увреждания на междупрешленните дискове, на нервни коренчета и плексуси и др. Ние редовно правим анализи и запознаваме Надзорния съвет на НОИ с тях. Но мерките, които могат да се вземат, не са само в компетенцията на НОИ.

- Как ще електронизирате отпускането на обезщетения за безработица?

- Искаме да облекчим хората при кандидатстването. Сега те трябва да посетят поделение на НОИ, да подадат заявление, да предоставят документи за преценка на правото, в т.ч. и за осигурителен стаж и НОИ в 14-дневен срок трябва да реши дали отпуска, или отказва обезщетението. Кандидатстващите за обезщетение за безработица трябва да доказват целия си осигурителен стаж, за да се прецени за колко време ще бъде отпуснато то. В същото време безработицата е включена като осигурителен риск в обхвата на ДОО от 2002 г. Искаме да им дадем възможност да кандидатстват, без да посещават офисите на НОИ, а при преценка на правото да се ползват преимуществено данни от регистъра на осигурените лица. Конкретната реализация на тази цел обаче зависи от промени в нормативната уредба и от други институции извън НОИ и в тази посока ще търсим съдействието на Министерството на труда и социалната политика и на Агенцията по заетостта. По наши данни около 1/3 от регистрираните безработни имат право на обезщетения. Съгласно действащото законодателство правото на едно безработно лице да получава парично обезщетение се поражда, ако се е осигурявало

най-малко през 9 от последните 15 месеца. Размерът е 60% от средния осигурителен доход на човека през последните 24 месеца.

- Как ще се отрази на НОИ идеята на социалното министерство майките да получават половината обезщетение, ако се върнат на работа през първата година от раждането?

- В момента е много малък броят на майките, които се връщат на работа преди изтичане на първата година. По данни от регистъра на краткосрочните обезщетения от майките на деца, родени през 2014 г., около 2,7 на сто са се върнали по някакви причини на работа преди изтичането на 1 г. Ако приемем, че предлаганата от социалното министерство мярка ще стимулира значително по-голям брой майки да се върнат на работа, то нетният ефект за бюджета на ДОО ще бъде икономия на разходи в резултат на изплащаното в непълнен размер обезщетение на тези жени и допълнително приходи от осигурителни вноски от тяхната трудова заетост. Конкретният размер на този ефект ще зависи от броя на майките, които ще се възползват от тази възможност.